

ФИЛОЛОГИЯ

УДК 821.161.1+821.161.3-95

М. В. Трус

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

МІКАЛАЙ ДАБРАЛЮБАЎ І МАКСІМ БАГДАНОВІЧ: ТЫПАЛОГІЯ І ДЫНАМІКА ЎСПРЫМАННЯ ЛІТАРАТУРНАЙ КЛАСІКІ

У артыкуле разглядаюцца актуальныя аспекты цэласнага ўспрымання жыцця і творчасці класікаў рускай і беларускай літаратур – Мікалая Дабралюбава і Максіма Багдановіча. Агульныя і адрозныя рысы нацыянальнага культурнага жыцця аналізуюцца з прыцягненнем вопыту функцыянавання літаратурных музеяў Расіі і Беларусі.

У саветскі час выказванні М. Дабралюбава разам з цытатамі з В. Бялінскага і М. Горкага склалі своеасаблівы тэкставы канон, які ў дзяржаўнай сістэме рэгламентаванасці даследчыцкага бачання ахопліваў не толькі ўласна рускую літаратуру, але і пашыраўся на ўсе нацыянальныя традыцыі, у тым ліку і беларускую.

Кардынальныя змены грамадска-палітычнай парадэгмы, якія адбыліся ў пачатку 1990-х гг., непазбежна змянілі стаўленне да ідэйных натхняльнікаў мінулага часу. Праблема пераходнасці, сітуацыі “пост” у розных нацыянальных кантэкстах стала аб’ектам увагі аўтара артыкула.

Прачытанне нанова класічнай спадчыны сёння ўскладнена шэрагам аб’ектыўных акалічнасцей нашых рэалій, у якіх усё большую моц пачынае набываць прагматызм, крытыцызм, а ўстаялыя алгарытмы міфатворчасці ўспрымаюцца як зжытыя, тупіковыя, якія блакуюць аб’ектыўнае асэнсаванне. Натуральны поступ гісторыі спакваля падказвае рознавектарныя, амбівалентныя падыходы, здольныя ўмацаваць жыццёвасць літаратуры, а ва ўмовах грамадскіх арытмій – захаваць устойлівы пульс чытацкага ўспрымання і даследчыцкай зацікаўленасці.

Ключавыя словы: руская літаратура, беларуская літаратура, украінская літаратура, Мікалай Дабралюбаў, Максім Багдановіч, Марка Ваўчок, тыпалогія, рэцэпцыя, міфатворчасць, рэвалюцыйныя дэмакраты, нацыянальна-культурныя парадэгмы, кантэкст.

M. V. Trus

Belarusian State Technological University

NIKOLAY DOBROLYUBOV AND MAXIM BAGDANOVICH: TYPOLOGY AND DYNAMICS OF THE PERCEPTION OF THE LITERARY CLASSICS

This paper concentrates on the relevant aspects of the integral perception of life and works of the classics of Russian and Belarusian literature – Nikolay Dobrolyubov and Maxim Bagdanovich. Common and distinctive features of the national cultural life are analyzed involving the experience of literature museums functioning in Russia and Belarus.

In Soviet times, N. Dobrolyubova statements with quotes from V. Belinsky and Gorky made a kind of textual canon, which in the state system reglamentavanastsi research vision encompassed not only the Russian literature, but also to cover all national traditions, including the Belarusian .

Drastic changes in the social – political paradigm that occurred in the early 1990s. Inevitably changed attitude toward ideological inspirers of the past tense. Problems of transition, the situation “post” in different national contexts has been the object of attention of the author.

Re- reading of the classical heritage today is complicated by a number of objective realities of our circumstances in which a growing force begins to take pragmatism, criticism, and established algorithms myth perceived as obsolete and dead ends that block an objective judgment. The natural history of progress gradually tells different, ambivalent approach capable infix vitality of literature, and in terms of public arrhythmias – keep a steady pulse of the reader's perception and research interests.

Key words: Russian literature, Belarusian literature, Ukrainian literature, Nikolai Dobrolyubov, Maxim Bagdanovich, typology, reception, myth-making, revolutionary democrats, national-cultural paradigms context.

Уводзіны. Мікалай Дабралюбаў (1836–1861) і Максім Багдановіч (1891–1917) – класікі рускай і беларускай літаратур, прадстаўнікі розных гістарычных эпох і нацыянальна-культурных парадыгм. Менавіта класічнасць – як вызначальная катэгорыя – найперш дазваляе ўзняцца над часам, паставіць гэтых асоб поруч, а іх спадчыну разглядаць як фундаментальны культурны набытак, а таксама свайго роду каталізатар ідэй, запатрабаваных сучаснікамі і наступнымі генерацыямі нацыянальных творчых эліт. Для некалькіх пакаленняў “рэвалюцыйных дэмакратаў” (гэтае ўсталяе вызначэнне сёння падвяргаецца крытычнаму пераасэнсаванню) другой паловы XIX – пачатку XX ст., погляды М. Дабралюбава сталі важнай ідэйна-эстэтычнай платформай, кананічна аформленай у гуманітарыстыцы савецкага перыяду.

Асноўная частка. Максім Багдановіч на старонках расійскай прэсы пачатку XX ст. разглядаў М. Дабралюбава ў шэрагах адмысловай генерацыі рускай інтэлігенцыі XIX ст., якая, па меркаванні аўтара, у часы дэкабрыстаў складалася выключна з прадстаўнікоў арыстакратыі, потым папоўнілася за кошт разначынцаў: “Приток лиц из этих слоев населения постепенно усиливается и в эпоху шестидесятых годов совершенно пропитывает собою всю интеллигенцию. Кто сосредоточивает на себя внимание в ее тогдашней среде? – Семинарист Чернышевский, семинарист Добролюбов, семинарист Антонович, семинарист Зайцев, семинарист Н. Успенский, семинарист Помяловский и проч. С другой стороны, параллельно росту этого процесса количество интеллигенции, выделяемое дворянской средой, неуклонно падает” [1, с. 18–19]. М. Багдановіч прадставіў свае канцэптуальныя крытэрыі да вызначэння сутнасці інтэлігента пачатку XX ст.: “На наш взгляд, всякий интеллигент необходимо должен удовлетворять следующим двум требованиям: во-первых, он должен иметь стремление к знанию; во-вторых, он должен стремиться нести свои знания на пользу народу. Вот черты, определяющие собой суть духовного облика интеллигенции; вот ценз, которым должен обладать каждый, имеющий претензию на принадлежность к ней” [1, с. 15–16].

Артыкул “Новая интеллигенция” М. Багдановіча быў апублікаваны ў расійскім часопісе “Жизнь для всех” (1914, № 5–6). Аўтар закранаў надзённыя пытанні нацыянальна-культурнага жыцця на абшарах Расійскай імперыі, беларусаў у тым ліку, акцэнтаваў увагу на адрозным сацыяльным алгарытме фарміравання нацыянальнай інтэлігенцыі: “Глубоко демократическим является и белорусское движение. Созданная им литература не только идет почти

исключительно в народ, но и в значительной степени является продуктом деятельности самого народа или, точнее, возникшей в его недрах интеллигенции” [1, с. 21].

У савецкі час выказванні М. Дабралюбава разам з цытатамі з В. Бялінскага і М. Горкага склалі своеасаблівы тэкставы канон, які ў дзяржаўнай сістэме рэгламентаванасці даследчыцкага бачання ахопліваў не толькі ўласна рускую літаратуру, але і пашыраўся на ўсе нацыянальныя традыцыі, у тым ліку і беларускую.

Кардынальныя змены грамадска-палітычнай парадыгмы, якія адбыліся ў пачатку 1990-х гг., непазбежна змянілі стаўленне да ідэйных натхняльнікаў мінулага часу. У пераходны перыяд агульнай рэвізіі ранейшых вызначальных каштоўнасцей, дамінавання нацыяцэнтрычных поглядаў на гісторыю ўвага да творчай спадчыны М. Дабралюбава заканамерна аслабла, лакалізавалася. Тэма пераходнасці, адмаўлення ад ідэалізацыі знакавых асоб агульнарасійскай мінуўшчыны вартая адмысловых даследаванняў у розных нацыянальных кантэкстах сітуацыі “пост-“ (савецкасці, камуністычнасці і г. д.).

У сваіх спарадычных спробах акрэсліць сённяшняе бачанне месца і ролі М. Дабралюбава ў гісторыі нацыянальнага пісьменства мы звярнуліся да вучэбнага дапаможніка “Беларуская літаратура” (2011) – выдання новага пакалення, якое па сваім прызначэнні заклікана фарміраваць базавыя веды навучэнцаў сярэдніх устаноў адукацыі. Мы вылучылі два ўрыўкі з раздзелаў, што характарызуюць гісторыка-літаратурны працэс другой паловы XIX ст., а таксама жыццё і творчасць К. Каліноўскага і Ф. Багушэвіча:

«Кастусь Каліноўскі быў на другім курсе (юрыдычнага факультэта Пецярбургскага ўніверсітэта – М. Т.), калі зазваніў “Колокол” А. Герцэна, і на апошнім курсе, калі ў 3-й кніжцы “Современника” М. Чарнышэўскага пабачыў свет артыкул М. Дабралюбава з вядомым працоўтам: “Паглядзім, што яшчэ скажуць самі беларусы”» (В. Праскаловіч) [2, с. 148].

“1861 год для расійскай грамадскасці стаў знакавым не толькі ў сацыяльна-палітычным сэнсе. У сакавіку жыхары Пецярбурга назаўсёды развіталіся са славытым украінскім Кабзаром – Тарасам Шаўчэнкам. А 17 лістапада ў Пецярбургу памёр Мікалай Дабралюбаў. Магчыма, у пахавальнай працэсіі ішоў і Ф. Багушэвіч... Дарэчы, у тыя дні ён развітаўся не толькі з Мікалаем Дабралюбавым, але і з універсітэтам, адмовіўшыся, як і многія яго калегі, прыняць новыя ўніверсітэцкія правілы, якія рэзка абмяжоўвалі свабоду студэнтаў” (В. Рагойша) [2, с. 153–154].

Прыведзеныя цытаты дазваляюць наглядна пераканацца, што М. Дабралюбаў у беларускім нацыянальна-гістарычным кантэксце найноўшага часу ў значнай ступені захаваў свае вызначальныя пазіцыі. Адзначым і трохі нязвыклую для крыніц такога жанру тэкставую арганізацыю – наяўнасць шматкроп'я, якое пакідае праастору для гіпатэтычнага меркавання, а таксама нязмушана акцэнтуюе ўвагу на важнасці дастаткова лагічнага, але ўсё ж здагадкавага эпизода жыцця будучага класіка беларускай літаратуры Ф. Багушэвіча, звязанага з М. Дабралюбавым.

У часавай рэтраспектыве ўзгаданыя ў фрагменце вучэбнага дапаможніка словы М. Дабралюбава – *“Паглядзім, што яшчэ скажуць самі беларусы”* – мелі ключавое значэнне для нацыянальнага абуджэння, фарміравання канцэпцыі нацыянальнага аптымізму і своеасаблівага гістарычнага даверу. Але ў гэтай цытаты ёсць свая гісторыя, якая ў нашых рэаліях адышла на задні план ёмістасці, афарыстычнасці, самадастатковасці выказвання – так неабходнага пры аб'ектыўным вызначэнні ідэйных каардынат беларускага грамадска-культурнага руху апошніх стагоддзяў.

Прыведзеныя словы М. Дабралюбава вылучаныя з даволі аб'ёмнага тэксту *«Черты для характеристики русского простонародья»* – рэцэнзіі на зборнік *«Рассказы из народного русского быта Марка Вовчка»* [3], упершыню апублікаванай са значнымі цензурнымі купюрамі ў часопісе “Современник” (1860, № 9). Артыкул сам па сабе стаў класічным узорам індывідуальна-аўтарскага стылю пісьменніка, яго “вылучаючы якасці, уласцівыя найлепшым узорам дабралюбаўскай крытыкі: лагічная і кампазіцыйная стройнасць, арганічнасць уключэння мастацкага матэрыялу ў публіцыстычную тканіну артыкула, адэкватнасць выражэння няпростай – як у тэарэтычных, так і ў цензурных адносінах – праблематыкі” [4, т. 3, с. 717].

Марка Ваўчок (укр., рус. Марко Вовчок; сапр. Марыя Вілінская; у замужжы Маркевіч, Лобач-Жучэнка; 1833–1907) – украінская і руская пісьменніца, перакладчыца. Прадстаўлена ў беларускай даведчнай літаратуры [5], але без выхаду на яе пасрэдніцкую ролю ў з'яўленні адной з найважнейшых ідэалагем беларускага грамадска-культурнага жыцця.

Вядомасць “украінскай Жорж Санд” прынеслі першыя зборнікі малой прозы: “Народні оповідання” (1857) і “Рассказы из народного русского быта” (1859). Яны ж забяспечылі арганічнае ўваходжанне пісьменніка Маркі Ваўчка ў расійскія ліберальна-народніцкае і рэвалюцыйна-дэмакратычнае колы, якім імпанавалі антыпрыгонніцкія настроі аўтара, пастаноўка і распацоўка ім новых тэм.

Празаічныя творы, якія ўвайшлі ў другі зборнік М. Ваўчка, паспрыялі замацаванню за аўтарам рэнамэ абаронцы сацыяльных правоў жанчыны – новай тэмы і для рускай, і для украінскай літаратуры, актуальнай для еўрапейскіх грамадскіх памкненняў таго часу: “Надэжа”, “Маша”, “Катерина”, “Саша”, “Купеческая дочка”, “Игрушечка”.

Публікацыі М. Дабралюбава адыгралі ў многім лёсавызначальную, установачную ролю ва ўспрыманні творчасці Маркі Ваўчка сучаснікамі, а потым і гісторыкамі літаратуры. Пісьменніца хутка была прынята за сваю ў асяроддзі рускай, замежнай інтэлігенцыі, а яе творы шырока перакладаліся на заходнееўрапейскія і славянскія мовы.

Мікалай Дабралюбаў размову пра апавяданні М. Ваўчка пашырыў кантэкстуальна, пры гэтым было істотна пашыранае і праблемнае поле артыкула. Для большай фактаграфічнасці дазволім сабе ўзнавіць мікракантэкст крылатай фразы рускага пісьменніка дэмакратычнага крыла сказанай ім на адрас беларусаў:

«Славянское племя было вызываемо на сцену только в разговорах уже весьма выпрещенного свойства, и то преимущественно людьми, любящими толковать о гниении Европы. Что же касается до общепринятых толков, то в них великорусский крестьянин явно отделялся даже от малорусских и белорусских своих собратьев».

*Относительно белорусского крестьянина дело давно решенное: забит окончательно, так что даже лишился употребления человеческих способностей. Не знаем, в какой степени ложно это мнение, потому что не изучали специально белорусского края; но поверить ему, разумеется, не можем. Целый край так вот взяли да и забили, – как бы не так! Это так же, как итальянцев забили, расслабили, лишили любви к родине и к свободе!.. Посмотрите-ка теперь на них... Во всяком случае, вопрос о характеристике белоруссов должен скоро быть разъяснен трудами местных писателей. **Посмотрим, что еще скажут сами белорусы»** [4, т. 3, с. 199].*

Вылучаная намі фраза ўзноўлена паводле першапублікацыі артыкула М. Дабралюбава ў часопісе “Современник” (1860, № 9), у якой адсутнічалі чатыры папярэднія сказы, пачынаючы ад слоў *“Целый край...”*. У асноўным корпусе тэксту артыкула, зафіксаваным у Поўным зборы твораў М. А. Дабралюбава ў 9 тамах (1963; т. 6, с. 227), гэты сказ не прыводзіцца, згадваецца толькі ў каментарыях (с. 527). У апошнім Зборы твораў пісьменніка ў 3 тамах, на які мы спасылаемся, ён адсутнічае і ў тэксце артыкула, і ў каментарыях.

Фрагментарная ўзгадка беларусаў М. Дабралюбавам, зробленая культавай ў нацыянальным кантэксте, ішла ад разваг пра творчасць канкрэтнага аўтара (Маркі Ваўчка), лёсы народаў Расійскай імперыі і Еўропы. Пры сённяшнім прачытанні працы М. Дабралюбава 1860 г. этнагэаграфічнае вызначэнне паняцця “Белая Русь” патрабуе папраўкі на час; тут мы абмяжземся цытатай з працы аўтарытэтнага вучонага: «...навуковую цікавасць і да паходжання тэрміна “Белая Русь”, і да вызначэння тэрыторыі, якую ён акрэсліваў у розныя перыяды, праявілі рускія гісторыкі і лінгвісты ў канцы XIX – першай палове XX ст.» [6, с. 4].

За апошнія дзесяцігоддзі калектыў расійскай культурна-асветніцкай установы істотна змяніў акцэнт бачання жыцця і творчасці пісьменніка, што адлюстравалася і ў зместавым напавенні экскурсій, і ў шэрагу культурных праектаў: на першы план выйшлі традыцыйныя каштоўнасці святарскай сям’і, у якой выхоўваўся М. Дабралюбаў, а таксама інтэлігентнасць, падзвіжніцтва, шматгранная рэалізацыя асобы і інш. Адным з міжнародных кірункаў дзейнасці ніжагародскага музея апошняга часу стала супрацоўніцтва з літаратурнымі музеямі і адукацыйнымі ўстановамі Мінска, якое значна стымулюе працэсы новага прачытання культурнай спадчыны, знаёмства з рознымі алгарытмамі постсавецкага выжывання і сённяшняй працы з аўдыторыяй.

Змена каштоўнасцей устаноў у практыцы расійскага музея не стала аўтаматычнай заменай традыцыйных акцэнтаў, але (як гэта часта бывае ў пераходны перыяд) спарадзіла ці актуалізавала некаторыя кагнітыўныя дысанансы. Яскравым прыкладам гэтага з’яўляюцца некаторыя развагі Галіны Дзмітрыеўскай, супрацоўніка ніжагародскага музея М. Дабралюбава, заслужанага дзеяча культуры Расійскай Федэрацыі. Так, у адным са сваіх назіранняў даследчыца адштурхнулася ад хрэстаматыйнага верша М. Някрасава “Памяці Дабралюбава” (1864), заключныя радкі якога ў свой час былі ўлюбёнай цытатай і частым эпіграфам да творчых прац, прысвечаных асобам-змагарам за лепшую будучыню чалавецтва:

*Природа-мать! Когда б таких людей
Ты иногда не посылала миру,
Заглохла б нива жизни...*

Зварот да радкоў верша стаў падставай для ўзнаўлення гісторыі, актуалізацыі жыццёвых, па-свойму абаяльных штрыхоў да некананічнага партрэта М. Дабралюбава: “Калі мы звернемся да водгукаў сучаснікаў, то ўбачым, што, пры паўторах у некаторых агульных рысах, яны ў той жа час даволі адрозніваюцца паміж сабой у залежнасці ад, перш за ўсё, палітычных сімпатый і антыпатый: розныя людзі ў Дабра-

любаве бачаць зноў-жа розных людзей з дыяпазонам ад пэўнай арыстакратычнасці вобліку і манер да базараўскай нязграбнасці і дэманстратыўнасці ў паводзінах” [7, с. 7].

У якасці параўнання Г. Дзмітрыеўская прывяла выказванне М. Навіцкага пра М. Дабралюбава: “Самы шчыры дэмакрат па перакананнях і нормах, чалавек гэты па душы і сэрцы быў арыстакратам, але не ў вульгарным, а ў сапраўдным значэнні гэтага слова...”; а таксама ацэнку калег па пяру, дадзеную І. Тургеневым: “Вы (да М. Чарнышэўскага – *М. Т.*) простая змяя, а Дабралюбаў – кобра”.

Аўтар гэтых радкоў добра знаёмы са спецыфікай працы літаратурных музеяў. Мне выпалі гонар браць удзел у падрыхтоўцы да друку двух сшыткаў “Архіўных матэрыялаў да жыцця і творчасці Максіма Багдановіча” (1996, 1997), персанальнай літаратурнай энцыклапедыі “Максім Багдановіч” (2011) [8], а таксама аднаасобна пісаць шэраг літаратуразнаўчых артыкулаў пра класіка беларускай літаратуры, многія з якіх убачылі свет на старонках “Роднага слова”. На ўласным вопыце – даследчыцкім і педагогічным – я змог неаднаразова пераканацца ў тым, наколькі для чытацкай аўдыторыі, якая знаходзіцца ў палоне вядомых метафарычных вызначэнняў жыццятворчасці паэта (“пясняр чыстай красы”, “госць з высокага неба”, “беларускі Ікар” і інш.), гэтак жа дысанансна могуць прагучаць неведомыя, некананічныя факты, характарыстыкі – пры тым з аўтарытэтных крыніц і ад блізкіх пісьменніку людзей. Так, з ліста Адама Багдановіча да Льва Багдановіча ад 25.01.1915 мы даведваемся пра наступныя словы, сказаныя бацькам на адрас свайго сына Максіма: «...крайне неуравновешенный, настроен эгоистически, как многие слабые люди, воззрения его крайне односторонни и вследствие этого непреодолимо упорны, а сверх того он ненавидит и тетку и ее детей, и особенно тех, которые по натуре наиболее близки его характеру» [9, с. 29].

Заклучэнне. Прыведзеныя вышэй цытаты, асабліва вырваныя з кантэксту, сёння могуць быць успрыняты як свайго роду правакацыя, рэвізіянізм, замах на ўстаялыя культурныя каштоўнасці (а іх дастаткова ў найноўшых публікацыях, якія наўпрост закранаюць жыццятворчасць класікаў літаратуры). Чытанне (прачытанне нанова) класічнай спадчыны ўскладнена шэрагам аб’ектыўных акалічнасцей нашых рэалій, у якіх усё большую моц пачынае набываць прагматызм, крытыцызм, а ўстаялыя алгарытмы міфатворчасці ўспрымаюцца як зжытыя, тупіковыя, якія блакуюць аб’ектыўнае асэнсаванне. Вядома, калі гаворка ідзе пра літаратурную класіку (глыбінную з’яву ў грамадскай свядомасці і адначасова тонкі свет

індывідуальных эмоцый) ёсць рызыка прапа-
наваць сваю схему надзённага ўспрымання,
якая ў любым выпадку будзе абмежаванай,
суб'ектыўнай. Натуральны поступ гісторыі спа-
кваля падказвае жыццяздольнасць рознаек-

тарных, амбівалентных падыходаў, якія здоль-
ныя ўмацаваць жыццёвасць літаратуры, а ва
ўмовах грамадскіх арытмій – захаваць устой-
лівы пульс чытацкага ўспрымання і даслед-
чыцкай зацікаўленасці.

Літаратура

1. Багдановіч М. Поўны збор твораў: у 3 т. Мінск: Навука і тэхніка, 1995. Т. 3. 461 с.
2. Беларуская літаратура: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання; пад рэд. праф. В. П. Рагойшы. Мінск: Нацыянальны інстытут адукацыі, 2011. 320 с.
3. Рассказы из народного русского быта Марка Вовчка. Москва: Издание К. Солдатенкова и Н. Щепкина; типография В. Гачева и К°, 1859. 172 с.
4. Добролюбов Н. А. Собрание сочинений: в 3 т. Москва: Худож. лит., 1987. Т. 2. 815 с.; Т. 3. 871 с.
5. Чабаненка В. А. Ваўчок Марка // Беларуская энцыклапедыя: у 18 т.; рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. Мінск: БелЭн, 1997. Т. 4. 480 с.
6. Грыцкевіч А. Пра Белую Русь // Імя тваё Белая Русь; уклад. Г. М. Сагановіч. Мінск: Полымя, 1991. С. 3–8.
7. Дмитриевская Г. А. Pro Arte, или Искусство памяти. Нижний Новгород: Нижегородская летопись, 2004. 108 с.
8. Максім Багдановіч: энцыклапедыя; склад. І. У. Саламевіч, М. В. Трус; навук. рэд. М. В. Трус; рэдкал.: Т. У. Бялова (гал. рэд.) [і інш.]. Мінск: Беларус. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2011. 608 с.
9. Архіўныя матэрыялы да жыцця і творчасці Максіма Багдановіча. Сшытак 2 / Літаратурны музей Максіма Багдановіча. Мінск, 1997. 139 с.

References

1. Bagdanovich M. *Pouny zbor tvorau: u 3 t.* [Complete Works: in 3 vol.] Minsk, Navuka i tekhnika Publ., 1995. T. 3. 461 p.
2. *Belaruskaya litaratura: vuchebny dapamozhnik dlya 9 klasa* [Belarusian literature: Textbook for grade 9 education institutions with the Belarusian and Russian languages of instruction]. Minsk, Natsyyanalny instytut aducatsyi Publ., 2011, 320 p.
3. *Rasskazy iz narodnogo russkogo byta Marka Vovchka* [Stories of Russian folk life Marko Vovchok.]. Moscow, Izdaniye K. Soldatenkova i N. Shchepkina; typografiya V. Gacheva i K°. Publ., 1859, 172 p.
4. Dobrolyubov N. A. *Sobraniye sochineniy: v 3 t.* [Collected Works: in 3 vol.]. Moscow, Khudozhestvennaya literature Publ., 1987, vol. 2. 815 p.; vol. 3. 871 p.
5. Chabanenka V. A. *Vauchok Marka* [Belarusian Encyclopedia: in 18 vol.]. Minsk, BelEn Publ., 1997. Vol. 4. 480 p. (In Belarusian).
6. Gritskevich A. *Pra Beluyu Rus'* [Your name is White Russia]. Minsk, Polymya Publ., 1991, p. 3–8.
7. Dmitrievskaja G. A. *Pro Arte, ili Iskusstvo pamyati* [Pro Arte, or Art of Memory]. Nizhny Novgorod, Nizhegorodskaya letopis' Publ., 2004, 108 p.
8. *Maksim Bagdanovich: Entsylapedyya* [Maxim Bagdanovich: Encyclopedia]. Minsk, BelEn Publ., 2011, 608 p.
9. *Arkhiunyya materyaly da zhytstsiya i tvorchastsi Maksima Bagdanovicha. Sshytak 2 Litaraturny muzey Maksima Bagdanovicha* [Archival materials to the life and work of Maxim Bagdanovich. Book 2. Maxim Bogdanovich literary museum]. Minsk, 1997, 139 p. (In Belarusian).

Інфармацыя пра аўтара

Трус Мікалай Валянцінавіч – кандыдат філалагічных навук, дацэнт, загадчык кафедры беларускай філалогіі. Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт (220006, г. Мінск, вул. Свядлова, 13а, Рэспубліка Беларусь). E-mail: miktrus@tut.by; m-trus@mail.ru

Information about the author

Trus Mikalai Valyantsinavich – Ph. D. Philology, assistant professor, Head of the Department of Belarusian Philology. Belarusian State Technological University (13a, Sverdlova str., 220006, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: miktrus@tut.by; m-trus@mail.ru

Паступіў 16.03.2015